

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14883893>

O‘ZBEKISTON HUKUMATINING MUSTAQILLIK YILLARIDA MUQADDAS QADAMJOLARGA MUNOSABATI

Ahmedova Hojalxon Muhsinjon qizi

Andijon davlat pedagogika instituti magistranti

***Annotatsiya:** Maqolada mustaqillik yillarida muqaddas qadamjolar va tarixiy obidalarga bo‘lgan e‘tiborni yanada kuchaytirish va yodgorliklarni asrab-avaylash haqida so‘z boradi.*

***Kalit so‘zlar:** ziyoratgoh, siymo, ma‘naviy meros, tasavvuf, diniy bag‘rikenglik, yodgorlik.*

***Аннотация:** В статье рассматривается возросшее внимание к святым местам и историческим памятникам, а также сохранение памятников в годы независимости.*

***Ключевые слова:** святыня, образ, духовное наследие, мистицизм, религиозная толерантность, памятник.*

***Abstract:** The article discusses the increased attention to holy places and historical monuments and the preservation of monuments during the years of independence.*

***Key words:** shrine, image, spiritual heritage, mysticism, religious tolerance, monument.*

O‘zbekiston mustaqillikning dastlabki yillaridan boshlab, muqaddas ziyoratgohlarni mukammal o‘rganish, tarixan xolisona ilmiy taxlil etish, ushbu qadamjolaridagi buyuk siymolar, avliyolar tomonidan yaratilgan ma‘naviy merosni tiklash va yoshlar ongiga singdirish masalasida muhim ahamiyatiga ega bo‘lgan tadbirlarni amalga oshirib kelmoqda.

Eng muhimi, hukumatimiz buyuk allomalar, avliyolar tarix bilan bog‘liq xalqaro anjumanlarni o‘tkazish, ular dafn etilgan qabrlarni ta‘mirlash, qayta tiklash hamda obodonlashtirish, ma‘naviy qadriyatlarini e‘zozlash sohasidagi ibratli ishlarga rahbarlik qilmoqda. O‘zbekiston Respublikasi Birinchi Prezidenti I.A. Karimovning “butun dunyo ahli buyuk ajdodlarimizning merosini tan olishini, bu ulug‘ zotlar nima hisobidan bunday yuksak e‘tirofga sazovor bo‘lgani, buning tub omillari, sabablari nima ekanini har tomonlama chuqur ochib berishga qaratilgan, aniq tasvirlar va dalillar asosida ilmiy-ommabop va ma‘rifiy ko‘rsatuvlar, hujjatli filmlar, maqola va risolalar yaratilyaptimi – yo‘qmi, yaratilayotgan bo‘lsa, ular bugungi talablarga javob beradimi, degan savolni o‘z-o‘zimizga berishimiz lozim”, degan ibratli fikrlarni hozirgi kunning ham muhim ilmiy dolzarb masalasidir¹.

Yuqoridagi fikrlarga asoslanib, mustaqillik yillarida muqaddas qadamjolarida yotgan avliyo va allomalarning faoliyatiga bag‘ishlab, YUNESKO rahbarligida xalqaro ahamiyatga ega bo‘lgan sanalar tashkil etilishi bilan birga tadqiqotlar olib borish asosiy vazifa sifatida tahlil etilmoqda.

1993-yilda tasavvuf ilmining yirik namoyondalaridan biri Bahoviddin Naqshbandning 675 yilligi yubileyi jahon miqyosida nishonlandi. Ushbu ziyoratgoh ta‘mirlandi, xonaqoh, masjidlar namozxonalar ixtiyoriga berilgan. Ayniqsa, 2003-yil Hazrat Bahouddin ziyoratgohida ulkan obodonchilik ishlari olib borildi. Mustaqillik yillarida O‘zbekistonda vijdon erkinligi, din, diniy tashkilotlar va dindorlarga nisbatan davlat siyosatida tub o‘zgarishlar sodir bo‘ldi. Vijdon erkinligi masalasining davlat bilan diniy tashkilotlar o‘rtasidagi munosabati masalasida mustahkam huquqiy negiz yaratildi.

Bu huquqiy negiz O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi hamda “Vijdon erkinligi va diniy tashkilotlar to‘g‘risida” gi qonundir².

¹ Karimov I.A. Eng asosiy mezon - hayot haqiqatini aks etirish.- T.: Ozbekiston, 2009.- B.18.

¹ Vijdon erkinligi va diniy tashkilotlar to‘g‘risidagi (yangi tahriri) // O‘zbekistonning yangi qonunlari. 19-son.-T.: Adolat, 1998. B.224-234.

² Karimov I.A. O‘zbekistonning siyosiy, ijtimoiy va iqtisodiy istiqbolining asosiy tamoyillari. Maruza. O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi 1-sessiyasi.-1995 yil 23-24 fevral.

² Hoshimov M. YUNESKO faoliyatida diniy bag‘rikenglik tamoyillari (O‘zbekiston Respublikasi misolida): Tar. fan. nomz. .... diss. avtoref. – T.: Toshkent islom universiteti, 2009. – B. 11-13.

O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi hamda “Vijdon erkinligi va diniy tashkilotlar to‘g‘risida” gi qonunda fuqarolar va diniy tashkilotlar uchun kafolatlangan huquqiy imkoniyatlar to‘la ro‘yobga chiqarildi. Dinning mavqei tiklandi. Barcha diniy uyushmalarga, jamoalarga qonun doirasida ochiq va daxlsiz faoliyat ko‘rsatish imkoniyati yaratilmoqda.

O‘zbekiston hukumati musulmonlarning xohish-istaklarini inobatga olib, islom dunyosining muqaddas yodgorliklarni, tarixiy obidalarni diniy tashkilotlar ixtiyoriga o‘tkazdi. Yangi masjidlar ochildi, eskilari ta‘mirlandi. Masjidlar davlat ro‘yxatidan o‘tkazildi. Ularning davlat, jamiyat oldidagi mas‘uliyati belgilandi. Din arboblari va ruhoniylar uchun ommaviy axborot vositalaridan foydalanish imkoniyati yaratildi. Diniy tashkilotlarga o‘z davriy nashrlarini chop etish yo‘lidagi to‘siqlar olib tashlandi. Diniy adabiyotlarning chop etilishi sezilarli darajada ko‘paydi. Qur‘oni karim va hadislar o‘zbek tiliga tarjima qilinib, chop etildi.

Hamyurtlarimizning hajga va umraga, Makka va Madina ziyoratiga, diniy farzni ado qilishga borishi kengaydi. (hajga 1980-yilda Sobiq ittifoq bo‘yicha 25-30 kishi, 1991 yilda 1500 kishi, 2000-yilda 4000 ga yaqin, 2018-yilda 7 mingdan ortiq kishi borgan. Respublikamizda Ramazon va Qurbon hayitlari bayram sifatida nishonlanib, dam olish kuni, deb e‘lon qilindi. Diniy tashkilotlar xalqaro aloqalarni kengaytirish imkoniga ega bo‘ldi. Vazirlar Mahkamasi huzurida Diniy ishlar qo‘mitasi tashkil etildi, Xalqaro islom tadqiqot markazi, Xalqaro islom akademiyasi faoliyat ko‘rsatmoqda. Muqaddas ziyoratgohlar xalqimizning turmushida qadimdan muhim ahamiyat kasb etib kelgan. Binobarin, yurtimizdagi mavjud ko‘plab ziyoratgohlar O‘zbekiston tarixi va madaniyatida o‘chmas iz qoldirgan mashhur kishilarning nomlari bilan uzviy bog‘liq bo‘lib, ularning beqiyos merosini aholi orasida targ‘ib etish hozirgi kunda katta ma‘naviy-ma‘rifiy ahamiyatga ega. O‘zbekiston Respublikasining Prezidentining muqaddas qadamjolarini saqlash va obod etish xayriya jamg‘armasini tashkil etish to‘g‘risidagi 2008-yil 7-avgustdagi 938 - sonli qarori bu borada amalga oshirilayotgan ishlarni naqadar muhim ekanligini ko‘rsatmoqda. O‘zbekiston Respublikasining Birinchi Prezidenti Oliy Majlisning

1 –sessiyasida bizga meros bo‘lib qolgan madaniy merosning butun mazmun-mohiyatini nazarda tutgan holda : “O‘zbek xalqi tomonidan yaratilgan va milliy boyligimiz bo‘lgan noyob tarixiy yodgorliklarni saqlash va ta‘mirlash ma‘naviy dasturimizning muhim qismini tashkil qiladi. Bu milliy boylik ota-bobolarimiz tomonidann meros bo‘lib qolgan. Demak, biz uni ko‘z qorachig‘imizdek asrashimiz va kelgusi avlodlarimizga yetkazishimiz lozim”, deb ta‘kidlagandi¹.

O‘zbekiston Respublikasi YUNESKO tashkilotining teng huquqli a‘zosi bo‘ldi². Xivadagi Ichanqal’a qo‘riqxonasida (1990) hamda Buxoroning tarixiy markazida me‘moriy yodgorliklari (2001) va Samarqand shahri markazidagi tarixiy yodgorliklar (2002) Xalqaro Jahon Madaniy Merosi Qo‘mitasiga 13 ta mashhur yodgorliklarni ro‘yxatga olish haqidagi arizalar taqdim etilgan. Oq Ostona bobo, Arab ota, Mirsaid Baxrom maqbaralari, Bahoyddin Naqishband, Chor Bakr, Shayx Muxtor Valiy, al-Hakim at-Termiziy memoriy majmualari, shuningdek, Raboti Malik, Jarqo‘rg‘on va Vobkent minoralari, Qirq qiz saroyi shular jumlasidandir³.

O‘zbekiston Respublikasi Madaniyat va sport ishlari vazirligining Ilmiy ishlab chiqarish Bosh boshqarmasi me‘moriy yodgorliklardagi noyob san‘at namunalarini qayta tiklash va konservasiya qilish ishlari bilan muntazam ravishda shug‘ullanib kelmoqda. Boshqarma ilmiy-tadqiqot ishlari asosida ayrim yodgorliklarni konservasiyalash va tiklashdan butun boshli me‘moriy majmua ham tarixan shakllangan qadimgi shahar markazlarini tiklashga o‘tildi.

Ushbu tadbirlar natijasida respublikamizdagi, shu jumladan, Buxoro viloyatidagi Bahouddin Naqishband, Abduholiq G‘ijduvoni me‘moriy majmua, Amir Kulol, Boboi Samosiy, Xo‘ja Peshko‘, Imom Havzkabr, Chibirdon ota, Qiz bibi, Xoja Ubbon kabi yodgorliklar va yodgorlik majmualari saqlanib qolindi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Karimov I.A. Eng asasiy mezon - hayot haqiqatini aks etirish.- T.: O‘zbekiston, 2009.
2. Vijdon erkinligi va diniy tashkilotlar to‘g‘risidagi (yangi tahriri) // O‘zbekistoning yangi qonunlari. 19-son.-T.: Adolat, 1998.
3. Karimov I.A. O‘zbekistoning siyosiy, ijtimoiy va iqtisodiy istiqbolining asosiy tamoyillari. Maruza. O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi 1-sessiyasi.- 1995 yil 23-24 fevral.
4. Hoshimov M. YUNESKO faoliyatida diniy bag‘rikenglik tamoyillari (O‘zbekiston Respublikasi misolida): Tar. fan. nomz. .... diss . avtoref. – T.: Toshkent islom universiteti, 2009.